

6. Vykonavcha vlada i administratyvne pravo / Za zah. red. V. B. Aver"yanova. – K. : Vydavnychyy Dim "In-Yure", 2002. – 668 s.
7. Konstytutsiya Ukrainy, Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 28.06.1996 # 254k/96-VR: [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
8. Kotel'nykova E. A. Admystratyvnoe pravo: uchebnyk dlya vuzov / E. A. Kotel'nykova, Y. A. Sementsova, M. B. Smolenskiy. □ Rostov n/D. : Feniks, 2002. 348 s.
9. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro pershocherhovi zakhody iz zabezpechennya diyal'nosti Prezydenta Ukrainy» vid 25.02.2010 # 265/2010 : [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/sh10>
10. Polozhennya pro Administratsiyu Prezydenta Ukrainy, zatverdzhene Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 2 kvitnya 2010 roku # 504/2010 : [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/504/2010>
11. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zakhody shchodo vdoskonalennya orhanizatsiyi kontrolyu za vykonanniam aktiv ta doruchen' Prezydenta Ukrainy» vid 29.03.2000 roku #549/2000 : [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549/2000>
12. Bilous O.O. Osoblyvosti zdysnennya kontrolyu za vykonanniam aktiv ta doruchen' Prezydenta Ukrainy : [Elektronnyy resurs]. - Rezhym dostupu: http://rda.if.ua/n/viddil_nadzvychajnyh_sytuacij/2012/09/28/1265/view

Рецензент: доктор юридичних наук, доцент Армаш Н.О.

УДК 342.9

Литвиненко В.І.,

к.ю.н., директор інституту Права імені Володимира Великого
Міжрегіональної Академії Управління персоналом,
Заслужений юрист України,

НАПРЯМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

В даній статті надано авторське визначення поняття «напрями протидії корупції». Автором надано теоретико-правовий аналіз напрямів адміністративно-правової протидії корупції в Україні.

Ключові слова: напрям, протидія корупції, адміністративно-правова протидія, напрями протидії корупції.

Литвиненко В.И.,

к.ю.н., директор института Права имени Владимира Великого
Межрегиональной Академии управления персоналом,
Заслуженный юрист Украины

НАПРАВЛЕНИЯ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ КОРРУПЦИИ В УКРАИНЕ

В данной статье предоставлено авторское определение понятия «направления противодействия коррупции». Автором предоставлено теоретико-правовой анализ направлений административно-правового противодействия коррупции в Украине.

Ключевые слова: направление, противодействие коррупции, административно-правовое противодействие, направления противодействия коррупции.

Litvinenko V.I.,

PhD, director of the Law Institute named after Volodymyr the Great
of the Interregional Academy of Personnel Management,
Honored Lawyer of Ukraine,

DIRECTIONS OF ADMINISTRATIVE-LEGAL COUNTERACTION TO CORRUPTION IN UKRAINE

This article provided the author's definition of "areas of fighting against corruption". The author provided the theoretical and legal analysis of the areas of administrative law against corruption in Ukraine.

As is now well known that in Ukraine the existing high level of corruption within the system of state and local governments, as well as in other areas of public life. Corruption is a significant danger to state-government and private interests. This negative social phenomena annually brings significant financial and reputational damage state-government bodies and makes them ineffective. Consequently, inflicted irreparable damage to all areas of public life. Therefore, the responsibility of the state and society in general is to implement measures to counter corruption and its negative consequences.

Summarized that the areas of administrative and legal work on counteraction to corruption in the stage of formation and in the case of an effective administrative and legal structuring methods indicated activity can bring a significant positive result in Ukraine.

Keywords: direction, counteraction to corruption, administrative and legal opposition, areas of fighting corruption.

Актуальність проблематики. Станом на сьогодні є загальновідомим, що в Україні наявний високий рівень корумпованості як в системі органів державної влади та органів місцевого самоврядування, так і в інших сферах публічного життя. Корупція становить значну небезпеку як для державно-владних, так і приватних інтересів. Це негативне соціальне явища щороку приносить значну матеріальну та репутаційну шкоду державно-владним органам та зумовлює їх неефективність. Внаслідок цього, завдається непоправна шкода всім сферам суспільного життя. Тому, обов'язком держави та всього суспільства загалом є здійснювати заходи щодо протидії корупції та її негативним наслідкам.

Значне поширення корупційних діянь на всіх рівнях та у всіх сферах суспільного життя зумовлює необхідність у комплексній, системній та структурованій протидії цьому явищу, яка буде проявлятися на всіх рівнях та напрямках. Це зумовило наш інтерес до дослідження адміністративно-правового регулювання рівнів та напрямів адміністративно-правової протидії корупції як комплексної системи.

Ступінь наукової розробки проблеми. Проблемам системи адміністративно-правової протидії корупції, зокрема її структурної складової, в тій чи іншій мірі присвячені роботи таких багатьох вчених в галузі адміністративного права. Серед них можна виділити наступних науковців: Л.А. Аркуша, М.Ю. Бездольний, В. О. Белік, А. В. Гайдук, В. М. Гарапук, І. П. Голосніченко, В. О. Завгородній, Д.І. Йосифович, С. А. Кобрусєва, М. В. Маринюк, М. І. Мельник, Е. С. Молдован, О.І. Олійник, С. С. Сєрьогін, С. Г. Стеценко, О. В. Терещук, О. В. Ткаченко, Р.М. Тучак, І. І. Яцків та інших. Вклад даних науковців в розкриття наведеної проблематики є надзвичайно значним та має високу науково-практичну цінність.

Метою статті є визначення напрямів адміністративно-правової протидії корупції в Україні.

Виклад матеріалу. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови дається наступне розуміння поняття «напря́м»: шлях діяльності, розвитку кого-, чого-небудь; спрямованість якоїсь дії, явища; спрямованість думок, інтересів [1, с. 731]. Цілком влучно визначено дану категорію і в нашому випадку, напрям адміністративно-правової протидії будуть розумітись як спрямованість відповідної протидії на той чи інший елемент суспільних відносин, в якому наявна корупція чи ризик її виникнення зокрема.

Науковці, що досліджували діяльність з протидії корупції, зокрема в адміністративно-правовому аспекті досить по-різному виділяють напрями протидії

корупції, що дає можливість зробити висновок про те, що наукова дискусія щодо виділення напрямів протидії корупції не привела до монізму в наукових тезах вчених. Саме тому необхідно систематизувати наведені тези та вивести власне авторське виділення напрямів адміністративно-правової протидії корупції.

І. І Япків вважає, що головними напрямками протидії корупції є вдосконалення законодавчої бази; запобігання корупції; виявлення, припинення та розслідування корупційних правопорушень; забезпечення покарання осіб, винних у вчиненні корупційних правопорушень; поновлення порушених корупційними діями законних прав та інтересів осіб; усунення наслідків корупційних діянь [2, с. 68]. Відповідно науковець виділяє напрями протидії корупції на підставі тих чи інших аспектів протидії даному явищу як комплексному суспільному явищу. В такому разі акцент робиться саме на усунення тих чи інших шкідливих проявів корупції в аспекті конкретного вчиненого корупційного правопорушення. При цьому вдосконалення законодавчої бази, на нашу думку, більш доцільно відносити до адміністративно-правових засобів протидії корупції. В даних виділених напрямках чітко відображений зв'язок напрямів протидії корупції з конкретними методами та засобами такої протидії.

Е. С. Молдован підходить до виділення напрямів протидії корупції по-іншому та виділяє такі напрями запобігання та протидії корупції, як адаптаційний, забезпечення прозорості та гласності, каральний, організаційно-управлінський, правовий, превентивний, соціально-економічний [3]. При цьому наведені напрями, на думку науковця, є групами напрямів, в межах яких можна виділити конкретні напрями протидії корупції, зокрема і адміністративно-правові. Вказаний підхід є досить неординарним, проте виходячи із цілей нашого дослідження не можемо брати його за основу з наступних підстав. По-перше, багато виділених науковцем напрямів не є адміністративно-правовими, наприклад соціально-економічний, або відносяться до інших галузей правового регулювання. По-друге, виділені науковцем категорії існують в межах методів протидії корупції, що ускладнює відмежування напрямів адміністративно-правової протидії корупції від адміністративно-правових методів аналізованої діяльності.

Крім наведеного, існує проблема щодо відмежування напрямів адміністративно-правової протидії корупції від інших, вже досліджених нами категорій, зокрема адміністративно-правових засобів. Наприклад, Є. А. Кобрусєва виділяє основні напрями оптимізації способів боротьби з корупцією наступним чином: 1) усвідомлення кожним громадянином своїх законних прав та інтересів, готовність відстоювати їх у встановленому законом порядку; 2) своєчасне звернення до правоохоронних органів у випадку зловживання службовим становищем з боку посадових осіб; 3) розроблення комплексної програми на декілька років для вирішення проблеми корупції на рівні держави та областей; 4) партнерство влади, правоохоронних структур, громадськості та ЗМІ; 5) зниження ролі держави в економіці для зменшення сприятливих умов для розвитку корупції; 6) посилення фінансового контролю та нагляду за діяльністю державної служби, підвищення заробітної плати та спонукальних мотивів для державних службовців; 7) підвищення свідомості громадськості [4, с. 105].

Хоч наведена категорія відрізняється від досліджуваної за суттю, проте даний приклад демонструє використання категорії засіб в розумінні категорії напрям. Тому

необхідно чітко відмежовувати саме напрями від інших суміжних категорій. Визначальною підставою для такого відмежування є те, що досліджувана категорія визначає не способи чи засоби протидії корупції, а конкретну спрямованість адміністративно-правової діяльності на конкретний спектр суспільних відносин та/або конкретний елемент корупції як комплексного соціально-негативного явища.

Серед виділених М. В. Маринюком загально-соціальних напрямів протидії корупції в органах виконавчої влади, можна виділити наступні суто адміністративні напрями протидії корупції: реформування системи управління – з метою забезпечення демократичного формування та функціонування всіх гілок влади сприяти уникненню численних конфліктних ситуацій, які виникають у разі дисбалансу владних інституцій, дублюванні їхніх повноважень, виконанні природно непритаманних функцій, що на мікрорівні викликає нестабільність у державі та суспільстві і створює передумови для різного роду службових зловживань; забезпечення відкритості влади – діяльність органів виконавчої влади та їхніх посадових осіб має стати прозорою для громадян України; удосконалення системи державного управління – здійснення системної науково обґрунтованої адміністративної реформи в органах виконавчої влади України [5, с. 356]. Як і в попередньому випадку, наведені елементи науковця більше вказують саме на інструменти протидії корупції, а не на спрямованість антикорупційної діяльності. Тому останні ми більше схилиємось відносити до категорії «адміністративно-правові засоби протидії корупції», а не до досліджуваної категорії «напрями протидії корупції».

Влучно виділяв напрями протидії корупції М. І. Мельник, беручи за основу поділу характер та основну мету застосування антикорупційних заходів: 1) запобігання корупції; 2) виявлення, розслідування, розгляд фактів корупційних діянь, забезпечення передбаченої законом відповідальності за корупційні правопорушення у всіх випадках їх вчинення; 3) вдосконалення антикорупційного законодавства; 4) поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь [6, с. 236-237]. При цьому, з методологічної точки зору, на нашу думку, не зовсім коректно виділяти поряд з наведеними напрямими протидії корупції такий напрям як вдосконалення антикорупційного законодавства, який за своєю суттю є засобом протидії корупції. Проте інші виділені напрями протидії корупції з огляду їх широкої наявності в сфері адміністративно-правових відносин, можна віднести до напрямів адміністративно-правової протидії корупції.

Існують і інші думки з вчених-адміністративістів з приводу напрямів протидії корупції. Так В. О. Белік, аналізуючи положення Концепції боротьби з корупцією на 1998-2005 [7], виділяв наступні напрями протидії корупції: запобігання соціальним передумовам корупції та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню корупційних діянь; удосконалення законодавства про відповідальність за корупційні правопорушення; контроль та нагляд за виконанням законодавства у сфері боротьби з корупцією; активізація діяльності державних органів щодо виявлення, розслідування, розгляду фактів корупційних діянь, притягнення винних у їх вчиненні до відповідальності [8, с. 192]. Відповідні тези науковця є вірними і розкривають спрямованість адміністративно-правової діяльності державних органів щодо протидії корупції. Проте варто чітко розуміти, що наведені напрями повинні бути визначені так,

щоб не ототожнювати їх з такими категоріями як «метод» та «засіб», оскільки аналізована категорія хоч і взаємопов'язана з останніми, проте не є тотожною.

Підсумовуючи вищенаведене, можемо надати наступне визначення досліджуваній категорії: напрями протидії корупції – це спрямованість адміністративно-правової діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо протидії корупції та її негативним наслідкам в конкретно визначених аспектах. При цьому така спрямованість виділяється на підставі того, щодо якого саме аспекту корупції як комплексного соціально-негативного явища спрямована така діяльність.

Виходячи з наведеного нами розуміння досліджуваної категорії та беручи до уваги попередньо виділені напрями протидії корупції, можна виділити наступні напрями адміністративно-правової протидії корупції та проаналізувати їх почергово.

Першим виділеним нами напрямом є адміністративно-правова діяльність щодо усунення корупціогенних ризиків в системі діяльності державно-владних органів. Ключовим в даному напрямі є діяльність щодо проведення антикорупційної експертизи, яка регламентована в наведених вище положеннях Закону України «Про запобігання корупції» [9]. Відповідний напрям відноситься до превентивних видів напрямів протидії корупції. Останній полягає в тому, щоб забезпечити таку взаємодію між суб'єктами публічної адміністрації та підконтрольними особами, щоб уникнути можливості використання наданих владних повноважень з метою вчинення корупційних правопорушень.

Другим напрямом є адміністративно-правова діяльність щодо усунення умов для здійснення корупційних правопорушень в системі діяльності державно-владних органів. Відповідний напрям є значно пов'язаним з попередньо наведеним, проте між ними є суттєва різниця. Аналізований напрям адміністративно-правової протидії корупції полягає в спрямованості на усунення мотивації державних службовців чи інших осіб уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування вчиняти корупційні правопорушення. Вказаний напрям в більшій мірі досягається організаційно-правовими засобами, на відміну від попереднього. Підсумовуючи можна зазначити, що вказаний напрям протидії корупції є вкрай важливий в системі механізму аналізованої діяльності.

Третім напрямом є адміністративно-правова діяльність щодо попередження вчинення корупційних правопорушень у всіх сферах суспільного життя. Цей напрям також є превентивним, проте застосовується саме тоді, коли є реальна загроза здійснення корупційного проступку. Відповідна діяльність здійснюється в межах службових відомчих чи інших розслідувань у випадках, коли мало місце наявність конкретних умов до вчинення корупційних правопорушень. В межах цього напрямку здійснюється, наприклад, дисциплінарне провадження щодо осіб, які своїми діями та не належним виконанням службових обов'язків створили умови для здійснення корупції цими чи третіми суб'єктами адміністративних правовідносин.

Четвертим напрямом протидії корупції є адміністративно-правова діяльність щодо виявлення та розслідування вже вчинених правопорушень, притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. Характерним для цього напрямку є здійснення юрисдикційної форми проваджень та дій щодо аналізу можливих корупційних діянь. Така діяльність може полягати в розгляді скарг громадян на факти корупції, аналіз

первинних документів та оцінка обґрунтованості прийнятих рішень, інші дії в межах провадження по справах з приводу корупційних адміністративних правопорушень. Підсумовуючи, можна визначити, що наведений напрям здійснюється методом адміністративного примусу та відіграє одну з ключових ролей в системі механізму протидії корупції.

П'ятим напрямом адміністративно-правової протидії корупції є здійснення адміністративно-правових заходів щодо усунення негативних суспільних наслідків корупційних діянь. Відповідний напрям має на меті відновлення порушених прав громадян та публічних інтересів. Останній є нерозривно пов'язаний з адміністративними провадженнями щодо притягнення винних осіб, які вчинили корупційні правопорушення, до адміністративної відповідальності.

Останнім з ключових виділених нами напрямів є адміністративно-правова діяльність щодо захисту державних інтересів та інтересів і прав приватних осіб від корупційних посягань. Вказаний напрям є комплексним та може здійснюватися як у формі здійснення адміністративного судочинства так і в адміністративних провадженнях поза межами адміністративної юстиції. Даний напрям характеризує діяльність суб'єктів протидії корупції, які адміністративно-правовими методами забезпечують охорону суспільних відносин від корупційних правопорушень. В основному це відносини суб'єктів владних повноважень один з одним та з фізичними й юридичними особами, які реалізуючи свої права вступають в адміністративні провадження.

На нашу думку, відповідні напрями адміністративно-правової протидії корупції в більш повній мірі відповідають сучасній дійсності, виділені з відповідною методологічною основою, охоплюють практично весь спектр фактичних напрямів адміністративно-правової діяльності в досліджуваній сфері та не ототожнюються з близькими категоріями такими як «засіб» та «метод», що дає можливість в більш повній мірі зрозуміти адміністративно-правовий механізм протидії корупції та роль кожного з елементів в останньому.

Висновок. Підсумовуючи все вищенаведене, можна зробити висновок, що напрями адміністративно-правової протидії корупції є вкрай важливим елементом відповідного механізму, який забезпечує структурну форму протидії корупції та впливає на її ефективність.

Враховуючи вищенаведене, можна з впевненістю зазначити, що напрями адміністративно-правової діяльності з приводу протидії корупції знаходяться на стадії формування і в разі їх ефективної структуризації адміністративно-правовими методами, вказана діяльність може принести значний позитивний результат в Україні.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728.
2. Яцків І. І. Загальні положення протидії корупції: адміністративно-правовий аспект // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. – 2010р. – № 25. – С. 64-68.
3. Молдован Е. С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект [Електронний ресурс] / Е. С. Молдован // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – №2. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10mesmia.pdf>.
4. Кобрусєва С. А. Антикорупційне законодавство як засіб забезпечення прав та свобод громадян. // С.А. Кобрусєва / Актуальні питання протидії корупції: стан, проблеми та перспективи на майбутнє :

матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 жовт. 2014 р.). – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2014. – 332 с. (С. 103-106).

5. Маринюк М. В. Боротьба з корупцією в органах виконавчої влади //Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2010р. – № 4. – С. 351-359.
6. Мельник М. І. Кримінологічні та кри- мінально-правові проблеми протидії корупції: дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.08 / Мельник Микола Іванович. - Київ, 2002. – 424 с.
7. Концепція боротьби з корупцією на 1998-2005 роки: Указ Президента України від 24.10.1998 р., № 367/98 // Офіційний вісник України. - 1998 р. - № 17. - стор. 14. - стаття 621.
8. Белік В.О. Поняття та структура механізму адміністративно-правової протидії корупції прокуратурою України / В.О.Белік. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/3-2_2013/7/Bielik%20V.O.pdf – С. 188-192.
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014р. - № 49. - ст.2056.

References:

1. Great Dictionary of the modern Ukrainian language (with ext. And ext.) / Life. and head. Ed. VT Busel. - K. : Irpen: WTF "Perun", 2005 - 1728.
2. Yatskiv I. General Anti-Corruption administrative-legal aspect // Actual problems of improvement of legislation of Ukraine. - 2010. - № 25. - P. 64-68.
3. Moldovan E. Fields of preventing and combating corruption in the public service, moral and ideological aspect [electronic resource] / E. Moldovan // Public Administration: Theory and Practice. - 2010. - №2. - Access: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10mesmia.pdf>.
4. Kobrusyeva E.A. Anticorruption legislation as a means of ensuring the rights and freedoms of citizens // E.A. Kobrusyeva / Recent issues of combating corruption: state, problems and prospects for the future All-Ukrainian. scientific-practic. Conf. (m. Dnipropetrovsk, 17 Oct. 2014). - Dnepropetrovsk: Dneprop. state. Univ ext. Affairs, 2014. - 332 p. (P 103-106).
5. Marynyuk M.V. Fighting corruption in the executive branch // Scientific notes of Lviv University of Business and Law. - 2010. - № 4. - P. 351-359.
6. M. Miller criminological and criminal-legal problems of counteraction to corruption: Dis. ... Doctor of Legal. Sciences: 12.00.08 / Nikolai Melnik. - Kyiv, 2002. - 424 p.
7. The concept of fighting corruption in 1998-2005: Decree of the President of Ukraine of 10.24.1998 p., № 367/98 // Official bulletin of Ukraine. - 1998. - № 17. - p. 14. - Article 621.
8. V. Belik The concept and structure of administrative and legal mechanism for combating corruption Prosecutor's Office of Ukraine / V.O.Byelik. - [Electronic resource]. - Access: http://www.pap.in.ua/3-2_2013/pdf - S. 188-192.
9. Prevention of Corruption Law of Ukraine of 10.14.2014 p. № 1700-VII // Supreme Council (BD). - 2014. - № 49. - st.2056.

Рецензент: доктор юридичних наук, професор Кінациук Л.Л.

УДК 347.99

Логаचов І.В.,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ
**СЬОГОДЕННЯ КОДИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОГО
ПРАВА УКРАЇНИ**

В даній науковій статті розглядається актуальне питання юридичної літератури а саме сьогодення кодифікації адміністративно-деліктного права України. Також зроблені ґрунтовні та актуальні висновки які полягають в тому, що питання реформування адміністративного, в тому числі і його складової адміністративно-деліктного законодавства, розробка і прийняття нового кодифікованого адміністративно-деліктного нормативно-правового акта, який би відповідав сучасним вимогам правової, соціальної, демократичної держави є дуже актуальними, і складають один з пріоритетних напрямків реформи, здійснюваної в Україні.

Ключові слова: кодифікація, адміністративне право, делікти, адміністративно-деліктного права.